

2024-2025

DUHOVÝ ZPRAVODAJ

Strom všemi smysly

3. zadání

Ve třetím zadání se zaměříme na poznávání stromu a jeho okolí všemi smysly.

Smysly jsou vstupní branou do našeho mozku.

Do paměti nám totiž všechny podněty a informace přicházejí díky smyslům. Proto se první část naší paměti nazývá smyslová (senzorická) a je ultrakrátká.

Smyslové vnímání má zásadní vliv na rozvoj mozku i sociálních dovedností. A proto je také dobré si čas od času naše smysly potrénovat.

Strom všemi smysly

1. Zrak

• Procházka se zrcátkem

Při procházce spoléháme nejvíce na svůj zrak. Vyzkoušejte si vidět svět z jiné perspektivy. Rozdělte se do dvojic. Jeden dostane ruční zrcátko, druhý vede a dává pozor. Zrcátko se drží pod očima, lesklou stranou nahoru. Odráží oblohu a stromy, je třeba držet tak, aby nebylo vidět na nohy. Zvláště napínavé je, když se prochází pod převislými větvemi nebo keři. Následná reflexe by mohla obsahovat například tyto otázky: Jak jste se cestou cítili? Jak jistá je chůze bez kontroly, kam šlapete? Co zajímavého jste viděli?

Například některý hmyz takto vnímá hladinu vody nebo rybníka, který odráží koruny stromů a funguje jako zrcadlo. Hmyz se snadno utopí a poslouží tak jako potrava vodním živočichům

zdroj- Lipka

• Fotograf a fotoaparát

Fotograf, který se umí dobře dívat a nastavit svůj přístroj do správného úhlu získá často překvapivé a okouzující fotografie. Rozdělte se do dvojic. Jeden je "fotograf" a druhý "fotoaparát". Fotoaparát má zavřené oči a fotograf jej opatrně vede krajinou. Fotograf by rád zachytil nějakou myšlenku, příběh, který se kolem odehrává, nebo naopak zajímavý detail, či celkový pohled. Když najde zajímavý záběr, nasměruje svůj přístroj a Źukne do něj. Fotoaparát na několik vteřin otevře oči. Na další Źuk zase oči zavírá a jde se dál. Fotoaparát tak může mít ve své "paměti" například 5 snímků, které dohromady představují příběh, myšlenku. Fotograf s fotoaparátem nemluví. Poté si mohou role prohodit. Na závěr je možné obrázky "vyvolat". Každý přístroj zachytí na papír, co viděl. Potom představí obrázek ostatním a poví, co se domnívá, že chtěl jeho fotograf vyjádřit. Konfrontace jsou velmi zajímavé, fotoaparáty si někdy vyloží příběh úplně jinak. Menší děti mohou jen "fotit" zajímavé obrázky, detaily, krajinu, kompozici.

• Výlet s lupou do příběhu Tobiáše Lolnesse

Možná znáte toto dobrodružství odehrávající se téměř celé na jednom stromě. Přečtěte si motivační úryvky z knihy (naleznete v duhovém listu), najděte příhodný strom a zkuste na něm pomocí lupy vyhledat místa z úryvků. Pokud chcete, můžete si vyrobit i malého Tobiáše.

Úkoly v tomto zadání :

Strom všemi smysly

- Zrak - procházka se zrcadlem, po stopách Tobiáše Lolnesse s lupou, slepý fotograf, stromové bingo
- Sluch - bezová dřívka, kastaněty z ořechů, mapa zvuků
- Hmat - poznej strom, hmatová křimovka, vylez na strom
- Chuť - pupeny stromů
- Čich - čichací procházka
- Rozhovor se stromem
- Duhové listy

Uzávěrka třetího zadání:
22.dubna 2025

Podělte se o fotky z plnění duhových střípků v naší fotogalerii

Adresa pro odeslání fotek z úkolů:
sekce.brdo@brontosaurus.cz

Fotografie z předešlých úkolů:
<https://duhovestripyky.rajce.idnes.cz/>

2. Sluch

- **Bezová dřívka**

Jaro a léto je ideální příležitost na vytvoření ozvučných dřívek, které můžete použít při zpívání u táboráku a tím rozeznat dřevo. Nejvhodnější dřevo na výrobu dřívek je z Bezu černého. Výhoda bezu je taková že uprostřed má dužinu, která časem vyschne a díky tomu líp zní. Pokud ale nemáte tento keř někde ve vaší blízkosti, použijte, co máte.

Postup je jednoduchý. Najdete Černý bez ve vašem okolí. Donesete si pilku a vyberete pruty, které se vám budou hodit nejvíce hlavně průměrem. Starší menší. Pilek je lepší mít víc. Řezejte, tak aby jste, co nejméně keř poškodily. Klasická dřívka mají délku 18cm a průměr 1,7cm. To je jen pro představu. Po nařezání si každý svoje dřívka může ozdobit, pomalovat fixem, barvami.

- **Kastaněty z ořechů**

Zkuste si vyrobit také kastaněty ze skořápek vlašského ořechu. Bude Vám stačit pásek lepenky asi 20 cm x 5 cm a prázdné půlky ořechových skořápek. Na okraje lepenky nalepíte ořechové půlky, lepenku v polovině ohnete tak, aby o sebe půlky ořechů ťukali.

Můžete je využít na sluchovou hru, která rozvíjí rytmus. Jeden vždy vymyslí rytmus a ostatní jej opakují. Začínáte něčím jednoduchým, např. jen 2 klepnutí.

Hra na opakování rytmu se dá hrát i po kruhu, kdy každý hráč vždy opakuje rytmus předchozí a přidá svůj. Postupně tak vzniká dlouhá řada rytmu.

- **Mapa zvuků**

Aktivitu začnete tak, že si venku stoupnete nebo sednete do kruhu, zavřete oči a soustředíte se na poslech. Každý vyhledá nějaký zvuk v okolí, ztiší se a zvedne ruku poté, co si zvuk vybral. Když všichni zvedli ruce, následuje rychlá rekapitulace a dobrovolníci se mohou rozhodnout, že popíšou zvuk a prozradí, odkud přichází. (Alternativa: Sedněte si a zavřete oči. Každý si zvolí jeden zvuk a počítá jeho frekvenci za daný časový úsek)

Následuje druhá část:

Každý dostane list papíru a vyhledá si místo venku. Zavřete oči a soustředte se na poslech. Postupně kreslete na papír zaznamenaný zvuk buď různými křivkami, čarami...nebo kreslete zvířata lidí, stroje a přírodní zvuky, které slyšeli. Zvuky se na papír nakreslí v závislosti na jejich vzdálenosti od místa poslechu a zohlední se rovněž jejich umístění vlevo, vpravo, vpředu a vzadu. Vznikne tak mapa zvuků.

zdroj Lipka

- **Hmatová kimovka**

hra se dá hrát venku i uvnitř, potřebujete ale asi 10 krabiček na přírodniny a přírodniny s vazbou na strom

Účastníci mají zavázané oči. Krabičky s přírodninami (kůra, různé šišky, mech, očištěný klacek, kaštiny, ořechy, suché listy...) jsou rozmístěny v řadě za sebou, nebo např. po obvodu stolu. Účastníci postupně v řadě obcházejí a ohmatávají přírodniny v krabičkách a snaží se je všechny zapamatovat.

Poté krabičky zakryjeme, účastníci si sundají šátky a napíšou, které přírodniny poznaly a zapamatovaly si.

Alternativa v lese - natáhněte provázek od stromu ke stromu a cestou na provázek navažte nějaké přírodniny. Účastníci jdou postupně poslepu po provázku. Když dojdou k přírodnině, ohmatají ji a pokračují až nakonec. Tak řeknou, co poznaly. Dejte pozor na bezpečnost cesty poslepu, je nutný dohled nebo doprovod slepého. Odstraňte větve, které by mohl zranit např. hlavu, pozor také na kořeny, díry v zemi, překážky. Vedoucí projde cestu poslepu jako první pro zjištění bezpečnosti.

- **Vylezte na strom**

V podstatě obyčejná a běžná aktivita, která je ale dětem dnes často zakazována. Proto se nebojte a hurá na vhodné stromy:-)

3. Hmat

- **Poznej strom poslepu**

Zahrajte si hru a zároveň prozkoumáte stromy zase z jiného úhlu. Rozdělte se do dvojic. Nejdřív bude mít jeden z dvojice zavázané oči a pak se vyměníte. Ten z dvojice, který nemá zavázané oči dovede opatrně a bezpečně kamaráda k nějakému stromu. Nechá ho pořádně strom osahat aby si mohl zapamatovat detaily. Menším dětem mohou pomoci návodné otázky: "Jakou má strom kůru, jsou v dosahu nějaké větve? Zkus jej obejmout, jak je asi široký? Vystupují u země kořeny? Je strom obrostlý mechem?" Potom odvedete slepého zpátky odkud jste vyšli a rozvážete mu oči. Pak by měl přijít na to, u kterého stromu byl a na který strom sahal. Je dobré tuto hru hrát v parku, nebo v lese na rovině, kde je více různých stromů. A před hrou upozornit na bezpečnost aby se dětem se zavázanými očima nic nestalo. Protože je to zároveň i hra na důvěru.

• Najdi rekordmana - soutěž

Utvořte skupinky. Každá skupinka dostane cca 10 metrový provázek. U kolem bude nalézt v okolí strom s největším obvodem kmene.

Aktivitu uveďte motivací, kdy pomocí dlouhého provazu, stočeného do kruhu, znázorníme obvod nejširšího českého stromu, kterým je Vejvodova lípa u Pastvin na Žambersku. Obvod jejího kmene činí přes 12 metrů. Strom s největším obvodem kmene na světě se nachází ve městě Santa María del Tule, ležícím v mexickém státě Oaxaca. Jde o tisovec Montezumův, jehož kmen má obvod přes 42 metrů a průměr kolem 11 metrů.

Kolem šířky Tulského stromu se ještě nedávno vyskytoval stín pochybnosti, jestli nejde o kmene tří různých stromů. Genetické testy ale veškeré pochybnosti vyvrátily. Odborníci se nicméně dosud neshodnou, jak je tisovec starý. Odhady jeho stáří se pohybují v rozmezí 1100 až 2000 let.

Nad těmito velikány tedy můžete žasnout. Kdo ale najde v okolí nejširší kmen? Měříme vždy v 1 metru nad zemí. U největšího naměřeného kmene si můžete na provázku udělat uzlík, nebo označit kolíčkem na prádlo.

• Vyřezávání z avokádové pecky

Avokádo se dnes řadí mezi superpotraviny. Často nám z něj zbyde pecka. Možná už jste ji zkusili zakořenit. Jde to velmi snadno.

Z avokádové pecky se ale dá i vyřezávat. Vyzkoušejte to. Čerstvou pecku z avokáda oloupejte a rozřízněte na vhodné části. Pokud do ní vyříznete vhodný otvor, můžete si vytvořit přívěšek se vsazeným kamínkem. Pěkně vypadá i vyřezaný vzor nebo si z pecky můžete udělat knoflíky.

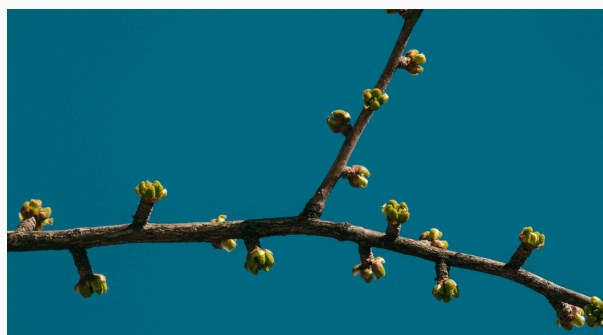

4. Chuť

• Ochutnávka pupenů

Už jste někdy ochutnávali pupeny stromů? Jaro je ideální čas to vyzkoušet. Samozřejmě jen ty jedlé. Můžete si s oddílem udělat procházku a po cestě ochutnávat ze stromů. Každý si může do tabulky zapisovat, jak vám jednotlivé pupeny chutnaly. Na konci procházky si vyhodnoťte vítěze i poražené pupeny.

Když nemáte čas na procházku a nebo nemáte v okolí dostatek stromů, můžete si v klubovně udělat ochutnávku plodů stromů. Co se tím myslí? Týden předem se domluvíte, co budete ochutnávat. Jestli různé druhy ořechů, čaje ze sušených bylinek a plodů nebo zavařeniny a marmelády. Další schůzku si udělejte piknik v klubovně a ochutnávku. Zapisovat můžete opět do tabulky a pak vyhlásit výsledky. K pikniku si můžete pustit příjemnou hudbu, na zem si dát deky nebo cokoli, co vám udělá ochutnávání příjemnější nebo zajímavější.

5. Čich

• čichací procházka

Náš čich je ve srovnání se zvířaty nevyvinutý. Nos je ale naším cenným pomocníkem, čichové schopnosti můžeme cílevědomě trénovat a zlepšovat. Hru můžete hrát cestou během procházky. Zaměřte svou pozornost na čich. Během cesty berte do rukou různé přírodniny a předměty a cíleně je očichávejte. Očichajte kámen, hlínu, strom, suchou trávu, bláto... Co vás cestou napadne. Najděte nejvíc příjemnou a nepříjemnou vůni.

Duhové listy

Součástí tohoto zadání je i několik duhových listů.

- **Bingo - najdi různé tvary korun stromů**

Zima a brzké jaro je období vhodné na pozorování tvaru korun stromů, neboť jsou jejich siluety bez listů. Rozdělte se na skupinky a vydejte se pátrat po okolí. Procvičíte si opět zrakové vnímání. Kdo první zašrtne všechny tvary korun z obrázku?

- **Hledání ptáků v obrázku lesa**

Při nepříznivém počasí, nebo venku na klidném stanovišti procvičte zrak vyhledáváním ukrytých siluet ptáků v obrázku. Pro lepší orientaci si nalezené ptáky vybarvěte. My jich našli 9, najdete všechny? Nebo jsme snad i my na nějaké nepřišli a najdete víc?

- **Duhový list ochutnávka**

Tento duhový list použijte na aktivity rozvíjející chuť. Ochutnávku pupenů, nebo plodů a produktů ze stromů - různé druhy ořechů, marmelády, sirupy, med...

- **Duhový list Ducháčci - sociometrie**

Do tohoto zadání jsme vložili pracovní list motivovaný stromem, z oblasti sebepoznání a poznání sociálních vazeb ve skupině.

Sociometrie Ducháčci - je určený pro projekci vlastního sebepojetí - také proto se těmto aktivitám říká „projekční“. List je vhodný pro starší děti, nejlépe 2 stupeň nebo vedoucí, můžete ale zkusit i s mladšími dětmi. Pro poznání, jak se děti vidí v oddíle si nejdříve zvolí postavičku, která nejlépe odpovídá jejich pojetí sebe sama v oddíle (na schůzce).

K informaci pro vedoucí o fungování skupiny jsme se staršími dětmi zkusili doplnit k postavičkám jména ostatních členů oddílu. Tento list potom může sloužit vedoucím.

- **Duhový list- motivační text Tobiáš Lolness**

V tomto duhovém listu najdete motivační text z knihy Tobiáš Lolness od francouzského autora Timothée de Fombelle. Využijte jej na pozorování stromu pomocí lupy, nebo si jej jen tak přečtete pro zajímavost.

Hnutí Brontosaurus, sekce Brd'o,
Hvězdová 10, 602 00 Brno
sekce.brd'o@brontosaurus.cz
(Alfík a Hvězdička)

